

מתוך ספר תורה, וציון גם לספר חסידים סי' ש"א וש"ו. וכן יש מנהג לקרוא בתורה בזמן חנוכת בית כנסת, או בזמן הכנסת ספר תורה. והאדר"ת הורה לקרוא פרשת וידוי בספר תורה (בלא ברכה), עי' בספרו "אחרית השנים". וכן מנהג חסידים לקרוא פרשת הנשיאים מתוך ספר תורה (הר צבי" א"ח ס"ט). ועי' שו"ת "משיב דבר" בענין קריאה בספר תורה שלא לצורך, שהביא מירושלמי שאסור לקרוא בציבור בלא ברכה. מיהו ציבור קטנים אינו ציבור. וכבר הוכחנו שהמנהג אינו כהנצ"ב, אלא קורים בתורה בציבור גם ללא ברכה, כהט"ז והגר"א ולא כהפרישה והש"ך.

תשובה

מותר לציבור להוציא ספר תורה ולקרות בפניהם מן הספר, ולכן גם לילדי הגן מותר להוציא ספר תורה ולקרוא בפניהם, אך בלא ברכה.

נשארה בתוקפה גם היום, כי בקריאת ספר תורה בציבור אחד קורא מהספר והיתר עוקבים אחריו בחומשים, שיש בהם נקודות וטעמים וכולם שומעים ומבינים, בין אם נאמר שהמצוה היא בקריאה, ובין אם נאמר שהיא בשמיעה. וא"כ רק בספר תורה כשר אפשר לקיים מצות תלמוד תורה בציבור. ולכל יחיד ויחיד הקורא לעצמו עדיף החומש עם טעמים ופירושים על פני ספר תורה. אולם אם יחיד יודע לקרוא בספר תורה כשר, ללא נקודות וטעמים, הוא מקיים בספר תורה את מצות תלמוד תורה גם היום, ואין בכך שום בזיון לספר תורה. וא"כ שני הפירושים שפירשנו בדעת הט"ז הינם נכונים. יש בלימוד מתוך ספר תורה גם ערך של לימוד תורה, ובודאי ובודאי שאין בזיון לספר תורה מכך שלומדים בו, כי זה שלומדים מתוך ספר תורה בגלל קדושתו וכבודו, מרבים תורה בישראל. ועי' מג"א ס"ס רפ"ה בשם הרדב"ז דילמד

סימן ח

טעות בספר-תורה

נשתנה הענין אף שלא נשתנה במבטא כגון: "ונמצא" במקום "ונמצה", או "מאין יבמי" במקום "מאן יבמי", צריך להוציא אחרת. והנה "אפך" הוא לשון יחיד ו"אפיך" הוא לשון רבים, וא"כ יש כאן שינוי בענין וצ"ע אם הוריתי כדין.

ב. האם אף במשמעות כעס בלשון רבים

המעין בתנ"ך ימצא שבדרך כלל מופיעה המלה "אף" במשמעות של כעס בלשון יחיד, בעוד ש"אף" במשמעות טובה בלשון רבים. "ארך אפים" למשל הוא כמעט תמיד בלשון רבים. וכבר עמדו על כך חז"ל בעירובין (כ"ח א') ובב"ק (נ' א'). "א"ר חגי 'ארך אף' מיבעי ליה? אלא ארך אפים לצדיקים, ארך אפים לרשעים".

ראשי פרקים*

- א. גדר טעות הפוסלת
- ב. האם אף במשמעות כעס בלשון רבים מסקנה

א. גדר טעות הפוסלת

בעשרה בטבת בזמן קריאת התורה מצא בני הרב עזריאל שיחי' טעות בספר תורה, שכתוב בו "שוב מחרון אפיך" (מלא יו"ד) במקום "אפך" חסר. והוריתי שלא להחזיר את הספר משום שאין כאן שינוי המובן בקרי, ואין אנו בקיאים בחסרות ויתרות וכמבואר בשו"ע או"ח סי' קמ"ג ס"ד.

מיהו המשנ"ב כתב שם בס"ק כ"ו דאם

לעומת זאת מצינו "אף" לטובה בלשון יחיד "אאריך אפי" (ישעיה מ"ח ט'), "ישימו קטורה באפך" (דברים ל"ג י'), "מנשמת רוח אפך" (תהלים ח"ח). וכן בפיוט "וכל מאמינים" הקצר בזעם ומאריך אף. (אך מפיוט אין ראיה כי הפייטנים שינו את

הלשון לצורך החרוז עיי' ראב"ע קהלת פרק ה' פס' א').

ומכיון שמצינו יוצאים מן הכלל לכאן ולכאן יתכן לומר שאין הבדל משמעותי בין לשון יחיד ללשון רבים, וא"כ אין כאן טעות משמעותית ואין צורך להחליף ספר.

מיהו מכיון שברוב המקומות המקרא מקפיד ליחס ל"אף" לטובה לשון רבים ול"אף" לרעה לשון יחיד, אין להסיק מסקנות ממקרים יוצאים מן הכלל, אלא יש ללכת אחר הרוב, והטעות היא טעות משמעותית ויש להחליף את הספר.

מסקנה

מכל זה מוכח ש"אריך אפים" הוא במכוון לשון רבים, אך "אף" לשון רגז הוא בלשון יחיד. ואם הוא בא בלשון רבים יש כאן שוני במשמעות ויש להחזיר את ספר התורה לארון ולהוציא אחר, וא"כ טעיתי בהוראתי שאמרת לא להחזיר את הספר. וה' הטוב יכפר, ומנסתרות נקני גם מזדים חשוך עבדך*.

ועיי' ש ברש"י ובתוס' ובתורה שלמה (כי תשא פל"ד אות ט"א) ובירושלמי תענית פ"ג ה"א: "ר' אחא, 'אריך אף' אין כתיב כאן, אלא 'אריך אפים', מאריך אפו עד שלא יגבה, התחיל לגבות מאריך אפו וגובה".

ועיי' תוס' ר"ה י"ז בהגהה שאריך אפים הן שתי מידות, וכן כתב בטורי אבן (שם) שה' ה' אינו מן המידות. וא"כ אריך אפים הן שתי מידות. וכן המהר"ל בנתיבות עולם נתיב התשובה פ"ו הביא מהזהר (נשא ק"מ א') שה' ה' אינם מן המידות וא"כ אריך אפים הן שתי מידות. ולפ"ז במידה "אפים" הכונה לשני סוגי בני אדם. שאם היינו מפרשים שאריך אפים היא מידה אחת אפשר היה לומר שהמידה היא ההארכה שה' מאריך אפו ואין הכרח לומר שעושה כן לרשעים ועליהם הוא כועס, וא"כ אפים הוא גם לשון כעס. אך אם "אפים" היא מידה בפני עצמה ע"כ משמעותה הארכת האף גם לרשעים.

ולפ"ז יש נפקא מינה בין לשון יחיד ללשון רבים. והטעות של "אריך" היא טעות משמעותית המחייבת החלפת ספר.

מיהו מצינו גם יוצאים מן הכלל. "אפים" במשמעות של כעס בלשון רבים בדניאל (י"א כ') "ולא באפים ולא במלחמה", ובמשלי (ל"א ל"ג) "ומיין אפים יוציא ריב".

* לענ"ד, חרון אף לא מצינו בכל התנ"ך בלשון רבים, וא"כ אין משמעות לאות י' כדי לעשותו לרבים אלא זו טעות בלבד, וההוראה הראשונה של הרב היתה נכונה. ובכף החיים מביא שהספרדים החמירו בחסרות ויתרות. הערת העורך.